

Brussel, 28 november 2019

Advies 2019/13

Uitgebracht op eigen initiatief

Artikel 109 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

**De tendensen en de voorwaarden van de ontwikkeling van de
zelfstandige arbeid : opmerkingen van het ABC bij het advies
van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid**

Inhoud

Samenvattend	2
1 Context	5
2 Kwalificatie van de arbeid	6
2.1 Instrumenten tot kwalificatie van de arbeid.....	6
2.2 Voorbij de dichotomie werknemer – zelfstandige.....	8
3 Sociale bescherming.....	9
3.1 Sociale bescherming en nieuwe werkvormen	9
3.2 Harmonisering van sociale bescherming in het kader van armoedebestrijding.....	10
4 Eerlijke concurrentie	12
4.1 (On)eigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut.....	12
4.2 Fiscaal en parafiscaal gunstregime.....	17

Samenvattend

In juni 2019 bracht de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid op verzoek van een aantal sociale partners en de toenmalige minister van Werk een advies uit over zelfstandige arbeid in ons land. Het ABC heeft van dit advies kennisgenomen. Het heeft daarbij vastgesteld dat de Hoge Raad slechts een partiële analyse heeft gemaakt van de uitdagingen waarmee men inzake zelfstandige arbeid in ons land geconfronteerd wordt op het vlak van sociale bescherming, kwalificatie van arbeid en deloyale concurrentie.

Als formele adviesvertrekker acht het ABC het dan ook noodzakelijk om bepaalde elementen uit het advies van de Hoge Raad te nuanceren of aan te vullen. De reactie van het ABC laat zich als volgt samenvatten :

1. Kwalificatie van de arbeid

A. De Arbeidsrelatiewet (WAR) als kwalificatieinstrument:

- Het ABC vindt de WAR een waardevol hulpinstrument voor de kwalificatie van arbeidsrelaties en de beoordeling ervan. Het formele beoordelingskader dat in de wet vervat zit, biedt rechtszekerheid en geeft terzelfdertijd de nodige vrijheidsgraden voor een beoordeling die rekening houdt met de eigenheid van concrete arbeidssituaties.
- Het ABC kant zich tegen elk voorstel om de algemene criteria van de WAR aan te vullen met en/of te vervangen door een criterium van economische afhankelijkheid en/of meerdere socio-economische elementen die op hetzelfde niveau als de algemene criteria zouden staan.
- Het ABC is nooit voorstander geweest van de invoering van een (weerlegbaar) vermoeden waarbij een arbeidsrelatie wordt geacht een arbeidsovereenkomst te zijn als aan een bepaald aantal door de wet opgesomde criteria is voldaan. Het kant zich dan ook tegen een voorstel om bij twijfel over de werkelijke aard van een arbeidsrelatie ondernemingen te verplichten om te bewijzen dat een activiteit daadwerkelijk van zelfstandige aard is, in plaats van de verrichter van een activiteit te laten aantonen dat hij werknemer is.

B. Voorbij de dichotomie werknemer-zelfstandige

Het ABC is tegen de invoering van een statuut tussen de statuten van werknemer en zelfstandige, bv. als oplossing voor de zogenaamde problematiek van 'economisch afhankelijke zelfstandigen'. Het Comité baseert zich hiervoor op twee overwegingen :

- de economisch afhankelijke zelfstandigen vormen een zeer heterogene groep. De problemen die men op het vlak van de kwalificatie van de arbeidsrelatie ondervindt voor een specifieke groep van economisch afhankelijke zelfstandigen, mogen bijgevolg niet zonder meer veralgemeend worden naar de totale populatie. Bovendien kunnen de kwalificatieproblemen volgens het Comité in belangrijke mate het hoofd worden geboden door terug te grijpen naar de WAR en hoeft dus als oplossing hiervoor geen tussenstatuut te worden gecreëerd.
- de creatie van een tussenstatuut stelt allerlei praktische problemen.

2. Sociale bescherming

A. Nieuwe werkvormen en sociale bescherming

- De problemen die zich stellen inzake de sociale bescherming van individuen die professioneel actief zijn in nieuwe werkvormen zoals de platformeconomie, is volgens het Comité niet zozeer toe te schrijven aan de afwezigheid van een volwaardige bescherming die specifiek gericht is op deze groepen, dan wel aan het feit dat de betrokkenen niet correct worden aangesloten in één van de bestaande sociale statuten die reeds een ruime sociale bescherming bieden.
- Er zijn geen objectieve redenen om uitsluitend de sociale bescherming te verbeteren van die zelfstandigen die zich in een economisch afhankelijke positie bevinden.

B. Harmonisering van de sociale bescherming

- Het ABC is voorstander van een verdere harmonisering van de beschermingsniveaus in de verschillende stelsels van sociale zekerheid.
- Een versterking van de bescherming voor zelfstandigen moet gebeuren, rekening houdend met de specifieke noden en prioriteiten die de zelfstandigen zelf aangeven. Dit zijn een verhoging van de pensioenbedragen en de verbetering van de uitkeringen inzake arbeidsongeschiktheid.

C. Armoedebestrijding

Het Comité ziet drie concrete actiedomeinen op het vlak van armoedebestrijding bij zelfstandigen, nl. :

- kennisverwerving over de problematiek van zelfstandigen in moeilijkheden en armoede,
- meer aandacht voor de omkadering van zelfstandigen in moeilijkheden,
- een verdere verbetering van het overbruggingsrecht.

Overigens situeert een belangrijk deel van de armoedeproblematiek bij zelfstandigen zich bij de werkende populatie.

3. Eerlijke concurrentie

A. Oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut

Het ABC wijst op het bestaan van vier courante vormen van oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut, die elk een eigen aanpak vergen. Het gaat meer bepaald om :

- Schijnzelfstandigheid : d.i. een foutieve kwalificatie van de arbeidsrelatie. Dit kan een vorm van sociale fraude kan zijn, maar is het niet per definitie is. Voor wat betreft de sanctionering moet voor het Comité een onderscheid worden gemaakt al naargelang er door de betrokkenen te goeder of kwader trouw werd gehandeld.
- Detacheringsfraude via grensoverschrijdende zelfstandige activiteit : de strijd tegen deze vorm van misbruik en de deloyale concurrentie die eruit voortvloeit, kent een reeks specifieke moeilijkheden. Goede samenwerking tussen de verschillende diensten, i.c. op het vlak van informatie- en gegevensuitwisseling is cruciaal.

- Fictieve aansluitingen : d.i. oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut om sociale voordelen of een verblijfsrecht in ons land te bekomen. Personen sluiten zich in deze situaties aan als zelfstandige zonder een zelfstandige activiteit uit te oefenen of hiertoe de intentie te hebben.
- Frauduleuze vennootschapsconstructies door buitenlandse ondernemers: deze ondernemers schrijven aanzienlijke aantallen van hun landgenoten in als werkende vennoten die zich op hun beurt registreren als zelfstandige bij een sociaal verzekeringsfonds. Het Comité stelde in het verleden de invoering voor van een register van werkende vennoten ter bestrijding van deze vorm van misbruik.

B. Fiscaal en parafiscaal gunstregime

Het ABC brengt zijn ongerustheid in herinnering over de mogelijke gevolgen van de regeling rond bijklussen op het vlak van deloyale concurrentie. Het vreest dat de ingebouwde grendels om te vermijden dat er, als gevolg van de nieuwe regelgeving, een verschuiving optreedt van professionele activiteiten naar occasionele diensten en zo deloyale concurrentie ontstaat, niet zullen volstaan. Daarnaast heeft het Comité vragen bij de afdwingbaar- en controleerbaarheid van de toepassingsvoorwaarden.

Voor een volledig overzicht van de uitdagingen die het Comité voor de komende jaren ziet inzake het sociaal statuut van de zelfstandige, verwijst het naar zijn document 'Aandachtspunten voor de volgende legislatuur'¹.

1

https://www.rsvz.be/sites/rsvz.be/files/publication/algemeen_beheerscomite_aandachtspunten_komende_legislatuur_20190701.pdf

1 Context

In juni 2019 bracht de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid op verzoek van een aantal sociale partners en de toenmalige minister van Werk een advies uit over zelfstandige arbeid in ons land. Het advies i) licht de tendensen en determinanten van zelfstandige arbeid toe, ii) beschrijft de inkomenspositie van zelfstandigen en hun sociale bescherming en iii) analyseert de kansen en uitdagingen op het vlak van zelfstandige arbeid. Het document omvat daarnaast ook een lijst met 10 aanbevelingen².

Het ABC heeft van dit advies kennisgenomen³. Het heeft daarbij vastgesteld dat de Hoge Raad slechts een partiële analyse heeft gemaakt van de uitdagingen waarmee men inzake zelfstandige arbeid in ons land geconfronteerd wordt op het vlak van sociale bescherming, kwalificatie van arbeid en deloyale concurrentie⁴.

Het ABC ziet hiervoor twee belangrijke redenen.

Ten eerste focust de Hoge Raad in zijn analyse bijna uitsluitend/zeer sterk op de vragen die in de drie bovengenoemde domeinen rijzen als gevolg van de opkomst van nieuwe werkvormen. Nochtans geeft de Hoge Raad in zijn advies terecht aan dat deze nieuwe werkvormen weliswaar in opmars zijn, maar op dit moment slechts een uiterst klein aandeel van de werkgelegenheid vormen. De uitdagingen inzake zelfstandige arbeid zijn dus zeker ruimer dan diegene die de Hoge Raad opsomt naar aanleiding van het ontstaan van nieuwe werkvormen. Overigens merkt het Comité op dat de manier waarop men met nieuwe werkvormen moet omgaan, niet uitsluitend vanuit het perspectief van zelfstandige arbeid moet worden benaderd maar een bredere reflectie vraagt over de inpassing ervan in het ruimere bestel van arbeid en sociale zekerheid.

Een tweede verklaring voor de vaststelling dat de Hoge Raad in zijn advies slechts een partiële analyse maakt van de uitdagingen op het vlak van zelfstandige arbeid, vormt de afwezigheid van een actieve, inhoudelijke consultatie van de stakeholders die in direct contact staan met zelfstandigen en vanuit die ervaring vertrouwd zijn met de eigenheid en met de vraagstukken van het zelfstandig ondernemerschap. Deze stakeholders hadden zonder meer een waardevolle inbreng kunnen leveren bij het identificeren van de knelpunten en de uitdagingen die zich stellen inzake zelfstandige arbeid.

Vanuit deze constatering acht het ABC het als formele adviesvertrekker noodzakelijk om bepaalde elementen uit het advies van de Hoge Raad te nuanceren of aan te vullen. Met een vertegenwoordiging vanuit de representatieve zelfstandigenorganisaties, de sociale verzekeringsfondsen en het politieke en administratieve beleid, beschikt het Comité immers over een uitgebreide expertise inzake de kwalificatie van zelfstandige arbeid en de sociale

---

² Lang niet alle aanbevelingen (bv. die inzake administratieve vereenvoudiging, de aanwerving van personeel, permanente vorming, waarborging van toegang tot krediet en kapitaal) worden inhoudelijk beargumenteerd of onderbouwd in het advies.

³ Het rapport werd op 10 september 2019 aan het Comité toegelicht door mevrouw M. Nautet van de Nationale Bank van België.

⁴ Het zijn uitsluitend deze drie aspecten die in de uitdagingen aan bod komen.

bescherming van diegene die een zelfstandige activiteit uitoefenen. Het heeft dan ook een goed zicht op de problemen en uitdagingen die zich in deze domeinen stellen⁵.

In zijn reactie op het advies van de Hoge Raad, zal het Comité zich uitsluitend beperken tot de aangelegenheden die onder zijn adviesbevoegdheid vallen, m.a.w. tot de elementen die gerelateerd zijn aan het sociaal statuut van de zelfstandige. Het brengt zijn opmerkingen samen onder de volgende drie noemers : kwalificatie van de arbeid, sociale bescherming, (on)eerlijke concurrentie.

Voor een volledig overzicht van de uitdagingen die het Comité voor de komende jaren ziet inzake het sociaal statuut van de zelfstandige, verwijst het naar zijn document 'Aandachtspunten voor de volgende legislatuur'⁶.

2 Kwalificatie van de arbeid

In zijn advies besteedt de Hoge Raad heel wat aandacht aan de kwalificatie van de arbeid. Twee aspecten die daarbij aan bod komen zijn i) manieren om de aard van een beroepsactiviteit correct te definiëren en ii) de moeilijkheid om nieuwe werkvormen te vatten met de klassieke dichotomie werknemer – zelfstandige.

2.1 Instrumenten tot kwalificatie van de arbeid

De Hoge Raad verwijst in zijn advies naar de Wet op de Arbeidsrelatie (WAR) die in ons land gebruikt wordt als instrument om de aard van arbeidsrelaties te beoordelen. Het uitgangspunt is dat de partijen weliswaar vrij de aard van hun arbeidsrelatie kiezen maar dat er voorrang moet worden gegeven aan de kwalificatie die uit de feitelijke uitoefening blijkt indien deze de door de partijen gekozen juridische kwalificatie uitsluit. Het feitelijk karakter van de arbeidsrelatie wordt getoetst aan de hand van een reeks criteria (algemene, specifieke en neutrale). In essentie tracht men daarbij na te gaan of er sprake is van een gezagsrelatie. Men houdt daarbij ook rekening met de wil van de partijen zoals die in hun overeenkomst werd uitgedrukt. Tot slot geldt voor bepaalde sectoren nog een weerlegbaar vermoeden aangaande de aard van de arbeidsrelatie. Indien aan meer dan de helft van vooraf bepaalde criteria is voldaan, wordt een activiteit geacht te worden uitgeoefend als werknemer. Omgekeerd, als meer dan de helft van de criteria niet vervuld zijn, dan vermoedt men een activiteit als zelfstandige.

In 2015 voerde het Comité een uitgebreide evaluatie⁷ uit van de WAR. In het verslag dat het hierover uitbracht, gaf het Comité aan dat het dit een waardevol hulpinstrument vindt voor de kwalificatie van arbeidsrelaties en de beoordeling ervan. Het formele beoordelingskader dat in de wet vervat zit, biedt rechtszekerheid⁸ en geeft terzelfdertijd de nodige vrijheidsgraden voor

---

⁵ En die overigens vaak aan bod in de adviezen en verslagen van het ABC.

⁶ Document uitgebracht op 1 juli 2019 om de volgende federale regering te informeren.

⁷ op vraag van de ministers van Arbeid en van Zelfstandigen alsook op dat van de staatssecretaris voor sociale fraude

⁸ Er is de mogelijkheid tot social ruling, de wet raakt niet aan de bestaande wettelijke of reglementaire vermoedens van onderwerping aan de sociale zekerheid van werknemers of zelfstandigen, bij de

een beoordeling die rekening houdt met de eigenheid van concrete arbeidssituaties⁹. Bovendien respecteert de wet het principe van de wilsautonomie en worden de statuten van werknemer en van zelfstandige op een gelijkwaardige wijze behandeld. Het zijn deze elementen die de WAR een meerwaarde geven.

Uit de evaluatie van het Comité bleek eveneens dat de mate van ondergeschikt- of afhankelijkheid van de ene partij ten aanzien van de andere, in alle Europese landen veruit het belangrijkste onderscheidende criterium is om uit te maken of een beroepsactiviteit al dan niet van zelfstandige aard is. Gezag of sturing wordt daarbij aanzien als de belangrijkste indicatie voor de aanwezigheid van een relatie van ondergeschikt- of afhankelijkheid. In tegenstelling tot de Belgische WAR, spelen - naast het element van gezag - in de meeste landen ook criteria van economische aard (verloning, het dragen van financieel risico, het feit dat het werk verricht wordt ten voordele van een ander) een rol bij de beoordeling van de arbeidsrelatie. Er is echter geen enkel Europees land dat uitsluitend gebruik maakt van economische criteria om de aard van een arbeidsrelatie vast te stellen. Economische criteria worden met andere woorden steeds aangewend in aanvulling op de indicatoren van gezag.

In zijn evaluatieverslag kante het ABC zich tegen elk voorstel om de algemene criteria aan te vullen met en/of te vervangen door een criterium van economische afhankelijkheid en/of meerdere socio-economische elementen die op hetzelfde niveau als de algemene criteria zouden staan. Elke zelfstandige is immers economisch afhankelijk van zijn klanten of opdrachtgevers. Dit doet niet per definitie afbreuk aan het zelfstandige karakter van de arbeid(srelatie), zelfs niet wanneer de zelfstandige economisch afhankelijk is van één enkele partij. Het Comité heeft dan ook bedenkingen bij het gebruik van economische criteria om de omvang van (schijn)zelfstandigheid in kaart te brengen. Het heeft bijgevolg bedenkingen bij de verwijzing die de Hoge Raad maakt naar een studie van Eurostat (2017) over economische afhankelijkheid bij zelfstandigen (p.46) om de omvang schijnzelfstandigheid in ons land te duiden¹⁰.

Het ABC merkte in zijn evaluatieverslag ook op nooit voorstander te zijn geweest van de invoering van een (weerlegbaar) vermoeden waarbij – zoals concreet uitgewerkt in de WAR - een arbeidsrelatie wordt geacht een arbeidsovereenkomst te zijn als aan een bepaald aantal door de wet opgesomde criteria is voldaan. Zo stemt het vermoeden van het bestaan van een band van ondergeschiktheid als een aantal criteria (economische en juridische) zijn vervuld, niet overeen met de realiteit van de arbeidsrelaties. In eenzelfde sector, zelfs voor eenzelfde beroep,

---

uitwerking werd uitgegaan van de bestaande rechtspraak waardoor ze geen omwenteling heeft veroorzaakt in de beoordeling van de aard van de arbeidsrelaties door de hoven en rechtbanken

⁹ Er is de mogelijkheid om criteria te specificeren die eigen zijn aan een sector of een beroep (rekening houdend met het advies van de "instanties" die eigen zijn aan de werknemers en aan de zelfstandigen), er is geen sprake van een loutere mathematische toepassing van de vooropgestelde beoordelingscriteria (waardoor arbeidsrelaties geval per geval kunnen worden beoordeeld) en de Hoven en Rechtbanken hebben hun soevereine beoordelingsmacht behouden. Die soepelheid is essentieel gezien de diversiteit van de arbeidsrelaties

¹⁰ Overigens blijkt uit die studie dat slecht 1,5% van de zelfstandigen geconfronteerd zou worden met economische afhankelijkheid (gemeten a.d.h.v. 3 indicatoren, nl. de afwezigheid van personeel, het inkomen is voor 75% afhankelijk van een klant die een overwichtspositie heeft, geen impact hebben op het eigen werkschema).

kan een arbeidsrelatie beschouwd worden als werknemer of als zelfstandige. Alles hangt af van de appreciatie. Mede omwille van dit standpunt van het Comité werd het systeem van het wettelijk vermoeden uiteindelijk enkel ingevoerd voor sommige risicosectoren. Overigens is het Comité van oordeel dat sectoren of beroepen op wie vandaag het vermoeden van toepassing is, de mogelijkheid zouden moeten krijgen om het toepassingsgebied te verlaten (bijvoorbeeld omdat de problemen die eigen zijn aan deze sector of dit beroep opgelost werden en het vermoeden bijgevolg geen nut meer heeft. In lijn met het standpunt dat het Comité vroeger reeds innam omtrent de toepassing van een wettelijk vermoeden is het gekant tegen het voorstel van de Hoge Raad (p.52) om bij twijfel over de werkelijke aard van een arbeidsrelatie ondernemingen te verplichten om te bewijzen dat een activiteit daadwerkelijk van zelfstandige aard is, in plaats van de verrichter van een activiteit te laten aantonen dat hij werknemer is.

2.2 Voorbij de dichotomie werknemer – zelfstandige

De WAR vertrekt van de dichotomie werknemer – zelfstandige. Net zoals de Hoge Raad in zijn advies, nam het ABC bij de evaluatie van de WAR kennis dat er volgens sommigen een groeiende nood is aan criteria om de arbeidsrelaties te vatten die niet strikt te benoemen zijn als zelfstandige arbeid of arbeid verricht in loondienst. Door het vasthouden aan het strikte onderscheid werknemer – zelfstandige als referentiekader zouden een hele reeks werkvormen zich voor wat betreft de kwalificatie van de arbeidsrelatie (de toepasselijke arbeids- en socialezekerheidswetgeving) in een grijze zone bevinden. Nieuwe, meer hybride tewerkstellingsvormen laten zich vaak niet vatten in de klassieke dichotomie werknemer-zelfstandige (cf. infra).

Een aantal landen (waaronder Duitsland, Italië, Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Spanje) heeft het fenomeen van economisch afhankelijke zelfstandige arbeid in het verleden echter expliciet juridisch erkend door een wettelijke tussenvorm te creëren. Het idee 'zelfstandige in economische afhankelijkheid' wordt in deze landen wettelijk omschreven (o.m. via wettelijke definities) en gelinkt aan bepaalde rechten. Daarbij is het niet de bedoeling om deze groep onder dezelfde noemer als werknemers te brengen, maar eerder om hen een specifieke status te geven, met een specifieke bescherming die wordt gewettigd door hun economische afhankelijkheid.

De toegekende bescherming kan zowel van sociaal- als van arbeidsrechtelijke aard zijn en kan betrekking hebben op de individuele betrekkingen tussen de werkende en zijn cliënt (minimumloon, arbeidsduur, enzovoort), maar ook leiden tot erkenning van het recht van economisch afhankelijke zelfstandigen om zich te organiseren en collectief hun rechten en beroepsmatige belangen te beschermen. De economisch afhankelijke zelfstandige geniet doorgaans dus een reeks rechten die de „gewone” zelfstandigen niet hebben, terwijl die rechten terzelfdertijd beperkter zijn dan die van werknemers. De omvang van de bescherming van deze zelfstandige maar economisch afhankelijke arbeidskrachten varieert van land tot land¹¹.

Het ABC is tegen de invoering van een dergelijk tussenstatuut in ons land.

---

¹¹ Voor meer informatie zie ABC Verslag 2016/01 ' De wet op de aard van de arbeidsrelaties. Evaluatie uitgevoerd op vraag van Minister Willy Borsus, Minister Kris Peeters, Staatssecretaris Bart Tommelein

Ten eerste vormen de economisch afhankelijke zelfstandigen een zeer heterogene groep. Enerzijds kan het gaan om individuen die als een zelfstandige activiteiten verrichten in de platformeconomie maar veeleer als een werknemer zouden moeten gekwalificeerd worden. Anderzijds kan het evengoed gaan om freelancers die omwille van flexibiliteit en autonomie doelbewust voor het zelfstandigenstatuut kiezen. De problemen die men op het vlak van de kwalificatie van de arbeidsrelatie ondervindt voor een specifieke groep van economisch afhankelijke zelfstandigen, mogen dan ook niet zonder meer veralgemeend worden naar de totale populatie. Bovendien kunnen de kwalificatieproblemen volgens het Comité in belangrijke mate het hoofd worden geboden door terug te grijpen naar de WAR en hoeft dus als oplossing hiervoor geen tussenstatuut te worden gecreëerd. Overigens zou een dergelijk tussenstatuut voor heel wat van de zogenaamde economisch afhankelijke zelfstandigen die vandaag met overtuiging voor het zelfstandigenstatuut kiezen een beknotting van hun autonome en flexibele manier van werken (en voor sommigen hierdoor ook het einde van hun activiteit) betekenen.

Ten tweede genereert de creatie van een tussenstatuut allerlei praktische problemen. Zo zou het zeer moeilijk zijn om te bepalen welke personen onder dit tussenstatuut moeten vallen¹². De voorbeelden van Duitsland, Engeland, Spanje en Italië tonen aan dat de invoering van een derde statuut geen adequate oplossing is om de grijze zones tussen werknemers en zelfstandigen te verminderen. Een derde statuut breidt deze grijze gebieden daarentegen nog uit en zorgt voor sommige werknemers tot een verschuiving naar dit statuut (met als gevolg dat hun sociale bescherming afneemt). Bovendien kan worden vastgesteld dat dit derde statuut in deze landen soms wordt betwist door bepaalde platformwerknemers, die hierdoor soms een herkwalificatie van hun contract in een werknemerscontract krijgen (bijvoorbeeld bezorgers van maaltijden per fiets in Spanje).

3 Sociale bescherming

Voor wat betreft sociale bescherming raakt het advies van de Hoge Raad volgens het ABC twee vraagstukken aan, nl. i) de sociale bescherming van diegenen die aan het werk zijn via een nieuwe vorm van (zelfstandige) arbeid¹³ en ii) de harmonisering van sociale bescherming met het oog op een betere armoedebestrijding bij zelfstandigen¹⁴.

3.1 Sociale bescherming en nieuwe of alternatieve¹⁵ werkvormen

Het Comité wijst erop dat hier opnieuw de vaststelling geldt dat de individuen die aan het werk zijn in nieuwe of alternatieve werkvormen een heterogene groep vormen, waarbij de problematiek van een specifieke groep niet kan veralgemeend worden naar de volledige populatie.

---

¹² Alle zelfstandigen zonder personeel, ongeacht de sector waarin ze werken? Wat met freelancers die via een vennootschap werken? Wat met freelancers die veel verschillende opdrachtgevers of kortlopende contracten hebben? Wie is in dat geval de 'opdrachtgever' die verantwoordelijk moet worden gesteld?

¹³ Punt 3.5 van het advies

¹⁴ Aanbeveling 7 van de Hoge Raad (p. 14)

¹⁵ Zoals de economisch afhankelijke zelfstandigen

De vaak precare situatie op het vlak van sociale bescherming van individuen die professioneel actief zijn in nieuwe werkvormen zoals de platformeconomie, is volgens het Comité niet zozeer toe te schrijven aan de afwezigheid van een volwaardige bescherming die specifiek gericht is op deze groepen dan wel aan het feit dat de betrokkenen niet correct worden aangesloten in één van de bestaande sociale statuten die reeds een ruime sociale bescherming bieden. Daarnaast is het Comité van oordeel dat er geen objectieve redenen zijn om uitsluitend de sociale bescherming te verbeteren van die zelfstandigen die zich in een economisch afhankelijke positie bevinden. Dit is niet te verantwoorden ten aanzien van andere zelfstandigen. Een keuze voor de verbetering van de sociale bescherming van zelfstandig moet gelden voor de volledige populatie en niet voor een specifieke groep.

3.2 Harmonisering van sociale bescherming in het kader van armoedebestrijding

3.2.1 Harmonisering van sociale bescherming

Naar aanleiding van de aanbeveling van de Europese Raad inzake de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen¹⁶, bracht het ABC eerder dit jaar een advies¹⁷ uit waarin het zich uitsprak voor een verdere harmonisering van de verschillende stelsels van sociale zekerheid, waar wenselijk. Deze laatste nuancering is voor het Comité een belangrijke randvoorwaarde voor een eventuele evolutie in die zin.

Ten eerste is het voor het ABC belangrijk om de sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen te (blijven) organiseren op een manier die afgestemd is op de specifieke noden en wensen van elk van beide statuten. De keuze voor en de aard van een zelfstandige activiteit verschillen immers fundamenteel van die van een activiteit in loonverband, waardoor de sociale bescherming van de betrokkenen op bepaalde punten om eigen accenten vraagt. Zo is het volgens het Comité in België bijvoorbeeld weinig zinvol om een harmonisering te bewerkstelligen door het risico op arbeidsongevallen en beroepsziekten sociaal te verzekeren voor zelfstandigen. Wanneer een zelfstandige arbeidsongeschikt wordt door een ongeval, is het vaak moeilijk om na te gaan of dit zich heeft voorgedaan in het privéleven van de zelfstandige dan wel gerelateerd is aan de uitoefening van de beroepsactiviteit. Voor de toekenning van een uitkering bij arbeidsongeschiktheid is het voor de Belgische ziekte- en invaliditeitsverzekering dan ook van geen belang of de arbeidsongeschiktheid van de zelfstandige al dan niet het resultaat is van een arbeidsgerelateerd ongeval.

Ten tweede moet bij een eventuele verbetering of uitbreiding van de sociale bescherming, rekening worden gehouden met de wensen van diegene op wie de bescherming van toepassing is. Uit bevragingen van zelfstandigen door zelfstandigenorganisaties blijkt dat er voor wat betreft de verbetering van het sociaal statuut, prioritair zou moeten ingezet worden op :

---

¹⁶ De aanbeveling moet ervoor zorgen dat men in elke lidstaat kan terugvallen op een goede sociale bescherming bij verlies van arbeidsinkomen en dit ongeacht de arbeidsmarktpositie of het arbeidsmarktstatuut waarin men zich bevindt.

¹⁷ Advies 2019/08 'Europese aanbeveling betreffende de toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen'

- een verhoging van het pensioenbedrag;
- een verbetering van de bescherming in geval van arbeidsongeschiktheid (incl. preventie en re-integratie).

Omgekeerd is er bij zelfstandigen dan weer geen specifieke vraag naar de uitbouw van een werkloosheidsverzekering, zeker niet als hier een verhoging van de sociale bijdragen tegenover zou staan. Bovendien dient opgemerkt dat een groot gedeelte van de onvrijwillige stopzettingen als zelfstandige vandaag reeds gedekt worden door het overbruggingsrecht. Dit systeem is aangepast aan de specifieke situatie van zelfstandigen en biedt net zoals de werkloosheidsverzekering bescherming in geval van ziekte en arbeidsongeschiktheid¹⁸.

Voor het Comité moet voor wat de verbetering van de sociale bescherming steeds rekening worden gehouden met de door de zelfstandigen geformuleerde noden (de aard evenals het prioritaire karakter ervan).

3.2.2 Armoedebestrijding

In zijn advies raakt de Hoge Raad terecht het punt aan inzake armoedebestrijding bij zelfstandigen. De problematiek van zelfstandigen in moeilijkheden blijft immers vaak maatschappelijk onderbelicht en krijgt hierdoor doorgaans beperktere beleidsaandacht. In zijn document 'Aandachtspunten voor de volgende legislatuur' formuleerde het Comité drie concrete actiedomeinen voor wat betreft de problematiek van zelfstandigen in moeilijkheden, nl. :

- Er is meer nood aan kennis over de problematiek van zelfstandigen in moeilijkheden en armoede, inz. inzake de determinanten van financieel precaire situaties bij zelfstandigen en over de dynamieken die aan deze situaties ten grondslag liggen. Bovendien is er op dit moment onvoldoende empirische kennis over de precieze omvang van de groep zelfstandigen die zich in een financieel precaire situatie bevinden.
- Er moet meer aandacht zijn voor de omkadering van zelfstandigen in moeilijkheden. Volgens het Comité is vooral een goede informatieverstrekking en omkadering van belang.
- Er is nog ruimte voor verdere verbetering van het overbruggingsrecht als vangnet voor zelfstandigen die hun activiteit noodgedwongen moeten stopzetten of onderbreken.

In het document¹⁹ zijn voor elk van deze actiedomeinen meer concrete voorstellen terug te vinden.

Het Comité merkt bovendien op dat het niveau van de sociale bescherming voor zelfstandigen de voorbije jaren substantieel werd verbeterd waardoor de uitkeringen voor alleenstaanden²⁰ net boven de armoedegrens²¹ zijn komen te liggen. De uitkeringen voor zelfstandigen met

---

¹⁸ In tegenstelling tot de werkloosheidsverzekering worden er voor een tijdvak in het overbruggingsrecht geen pensioenrechten toegekend.

¹⁹ ABC, Aandachtspunten voor de komende legislatuur van 1 juli 2019

²⁰ In 2018 bedroeg de forfaitaire uitkering voor een alleenstaande in de stelsels van het pensioen, de arbeidsongeschiktheid en het overbruggingsrecht 1.245 EUR per maand.

²¹ In 2018 bedroeg de Europese armoededrempel in ons land op basis van de SILC-gegevens 1.187 EUR per maand voor een alleenstaande. Voor een gezin met twee volwassenen stemde de drempel overeen

gezinslast liggen nog steeds onder de armoededrempel²². Het ABC meent overigens ook dat een belangrijk deel van de armoedeproblematiek bij zelfstandigen zich situeert bij werkende zelfstandigen²³.

4 Eerlijke concurrentie

In zijn advies identificeert de Hoge Raad vier fenomenen die zelfstandige arbeid voor uitdagingen stellen op het vlak van eerlijke concurrentie. Het gaat meer bepaald om schijnzelfstandigheid, sociale dumping, dienstverlening via digitale platformen en occasionele activiteiten. Voor het Comité houden de eerste twee fenomenen verband met de problematiek van het eigenlijk of oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut. De andere twee fenomenen zijn o.m. gerelateerd aan de invoering van een fiscaal en parafiscaal gunstregime voor bepaalde activiteiten.

4.1 (On)eigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut

Terecht verwijst de Hoge Raad naar schijnzelfstandigheid en sociale dumping als uitdagingen voor het geven van zelfstandige arbeid. Het oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut vormt immers een bedreiging op het vlak van eerlijke concurrentie voor elke zelfstandige die zijn activiteit volgens de regels uitoefent. Het ABC wijst er echter op dat er, naast deze twee, ook andere courante vormen van oneigenlijk gebruik bestaan, meer bepaald de zogenaamde fictieve aansluitingen en de oprichting van vennootschappen met veel werkende vennoten²⁴. In het verleden besteedde het Comité aan elk van deze fenomenen aandacht. Uit de adviezen die het naar aanleiding hiervan uitbracht, wenst het Comité enkele elementen opnieuw onder de aandacht te brengen.

4.1.1 Schijnzelfstandigheid : een kwestie van misbruik of niet?

In de bestrijding van sociale fraude moet de problematiek van schijnzelfstandigheid zeker een aandachtspunt zijn. Het Comité onderstreepte in het verleden echter reeds meermaals dat schijnzelfstandigheid een vorm van sociale fraude kan zijn, maar dit is zeker niet altijd per definitie is. Het is voor de partijen in een arbeidsrelatie immers niet steeds eenvoudig om de aard van hun arbeidsovereenkomst correct te kwalificeren. De Wet op de Arbeidsrelaties (cf. supra) is voor de beoordeling weliswaar een waardevol maar niettemin slechts een richtinggevend instrument, dat nooit volledig uitsluitel biedt. Daarenboven omvat de inschatting van een arbeidsrelatie door inspectiediensten en rechtbanken onvermijdelijk een subjectieve en situatieafhankelijke component.

---

met 1.780 EUR per maand (drempel alleenstaande *1,5) en voor een gezin met twee kinderen met 2.493 EUR per maand (drempel alleenstaande*2.1).

²² In 2018 bedroeg de forfaitaire uitkering voor een zelfstandige met gezinslast in de stelsels van het pensioen, de arbeidsongeschiktheid en het overbruggingsrecht 1.556 EUR per maand.

²³ Zie o.m. Horemans, J. en Marx, I. (2017) Poverty and Material Deprivation among the Self-Employed in Europe : An Exploration of a Relatively Uncharted Landscape, IZA Discussion Paper No. 11007.

²⁴ Of helpers

Het ABC kan zich inzake schijnzelfstandigheid terugvinden in de aanbeveling van de Hoge Raad om misbruik en grijze zones te beperken. Voor wat betreft de sanctionering ziet het Comité echter graag dat er in geval van een foutieve kwalificatie van de arbeidsrelatie een onderscheid zou worden gemaakt al naargelang er door de betrokkenen te goeder of kwader trouw werd gehandeld.

Vandaag zijn de gevolgen van een herkwalificatie van een arbeidsrelatie zijn soms onredelijk zwaar, zeker wanneer er ter goeder trouw werd gehandeld²⁵. Deze zware gevolgen vormen een hoge drempel voor partijen om hun situatie te regulariseren wanneer zij zich realiseren dat de kwalificatie van hun arbeidsrelatie – omwille van evolutie doorheen de tijd, foute inschattingen, enz. – niet (meer) correct is. Partijen met een foutief gekwalificeerde arbeidsrelatie, die zonder frauduleus opzet hebben gehandeld, zouden daarom de mogelijkheid moeten krijgen om hun situatie naar de toekomst toe te regulariseren, zonder dat zij aangepakt worden op het verleden.

4.1.2 Sociale dumping

Het ABC stelt vast dat de Hoge Raad de problematiek van sociale dumping hoofdzakelijk beschrijft vanuit het perspectief van de detachering van werknemers. Nochtans zijn ook zelfstandigen in aanzienlijke mate internationaal mobiel op de Europese arbeidsmarkt.

In 2016 bracht het Comité een verslag uit over het fenomeen van grensoverschrijdende zelfstandige activiteit in België. Hieruit bleek onder meer dat de strijd tegen misbruiken ter zake en de deloyale concurrentie die eruit voortvloeit, een reeks moeilijkheden kent. Deze hebben o.m. betrekking op :

- Het administratieve systeem van A1-verklaringen²⁶ :
  - De inkomende A1-verklaringen vormen het uitgangspunt voor het fraudeonderzoek. Deze documenten bieden echter slechts een partieel zicht op de werkelijke omvang van de grensoverschrijdende zelfstandige activiteit in ons land en de mogelijke fraude die in dit kader plaatsvindt²⁷.
  - De verificatie van de A1-verklaringen wordt bemoeilijkt door gebrekkige informatieverstrekking²⁸ en –doorstroming vanuit de herkomstlanden.

---

²⁵ de RSZ tot 3 jaar teruggaan om de werkgevers- en de werknemersbijdragen van de werkgever te vorderen, verhoogd met een eenmalige bijdrageopslag van 10% en een interest van 7% per jaar

²⁶ Dit document geeft aan (en geldt als bewijs) dat de een zelfstandige die zijn activiteit in het buitenland uitoefent, onderworpen blijft aan de socialezekerheidswetgeving van de uitzendende lidstaat De verklaring is bindend voor de sociale zekerheidsorganen van de lidstaat van tewerkstelling.

²⁷ Zo werden in het verleden zo goed als geen kopieën van A1-verklaringen ontvangen die in Roemenië en Bulgarije werden uitgereikt (of zouden moeten zijn uitgereikt) hoewel er voor deze landen wel Limosa-registraties voor zelfstandige activiteit plaatsvonden.

²⁸ Documenten van bedenkelijke kwaliteit of authenticiteit

- De ontvangstande moeten rekening blijven houden met het A1-formulier zolang dat niet wordt ingetrokken of ongeldig wordt verklaard door de uitreikende lidstaat, zelfs al meent men dat er sprake is van onjuistheid of al blijkt er fraude²⁹.
- De beoordeling van de detachingsvoorwaarden : er stelt zich vaak een probleem bij de beoordeling van de detachingsvoorwaarden: i) gaat het wel degelijk om detachering van zelfstandige activiteit en ii) is voldaan aan de detachingsvoorwaarden die ter zake gelden? De Europese richtlijnen inzake grensoverschrijdende tewerkstelling omvatten geen echte definitie van zelfstandige arbeid en de detachingsvoorwaarden worden eerder in algemene bewoordingen omschreven. De nationale administraties hebben hierdoor enige interpretatieruimte bij de beoordeling van de aard van de activiteit en van de detachingsvoorwaarden. Hierdoor gebeurt de beoordeling in de verschillende lidstaten niet per definitie op eenzelfde wijze.
- De invulling van het begrip zelfstandige : de invulling van het begrip 'zelfstandige' loopt sterk uiteen in de verschillende nationale lidstaten. Bovendien is het in bepaalde landen zeer gemakkelijk om zich als zelfstandige te registreren en dus toegang te verwerven tot het sociaal zekerheidsstelsel voor zelfstandigen.
- Internationale invordering van sociale bijdragen : voor de bevoegde diensten blijkt het vaak zeer moeilijk tot onmogelijk om achterstallige sociale bijdragen in te vorderen in het buitenland wanneer geoordeeld wordt dat er in een geval van grensoverschrijdende activiteit onderwerping is aan de Belgische sociale zekerheid. Om in het zelfstandigenstelsel een echt systeem van grensoverschrijdende invordering op te zetten, moeten voorafgaandelijk een aantal praktische problemen en juridische zaken worden uitgeklaard.

Het Comité geeft overigens graag mee dat het in de komende maanden een actualisering plant van zijn rapport uit 2016 over grensoverschrijdende zelfstandige activiteit.

De Hoge Raad merkt in zijn advies terecht op dat Europa een centrale rol te spelen heeft in de context van het vrije verkeer van diensten. Het Comité wil hieraan toevoegen dat het ook noodzakelijk is om te streven naar :

- een goede samenwerking tussen alle bevoegde administratieve en controlediensten op nationaal én internationaal niveau;
- de uitwerking (idealiter op Europees niveau) van een regeling die een grensoverschrijdende invordering van achterstallige sociale bijdragen mogelijk maakt;
- de implementatie van een Europees systeem van (verplichte) gegevensuitwisseling en informatiedoorstroming (eventueel met verplichte velden of modules) zodat de verificatie van A1-verklaringen kan worden vergemakkelijkt.

---

²⁹ In 2018 besliste het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak Altun dat een nationale rechter in geval van fraude en onder welbepaalde omstandigheden een door een andere Lidstaat uitgereikt A1-formulier buiten beschouwing kan laten (HvJ 6 februari 2018, nr. C-359/16).

4.1.3 Fictieve aansluitingen

Een vorm van oneigenlijk gebruik van het zelfstandigenstatuut die in het advies van de Hoge Raad niet aan bod komt maar de voorbije legislatuur een bijzonder aandachtspunt was in de strijd tegen sociale fraude in het zelfstandigenstatuut, is de praktijk van de fictieve aansluitingen.

Het betreft een fenomeen waarbij oneigenlijk gebruik wordt gemaakt van het zelfstandigenstatuut om sociale voordelen of een verblijfsrecht in ons land te bekomen. Personen sluiten zich in deze situaties aan als zelfstandige zonder een zelfstandige activiteit uit te oefenen of hiertoe de intentie te hebben. Deze problematiek moet onderscheiden worden van het fenomeen van de (grensoverschrijdende) schijnzelfstandigheid (cf. supra), waar er wel een activiteit wordt uitgeoefend, maar deze verkeerdelijk als een zelfstandige activiteit wordt aangegeven (i.p.v. een activiteit als werknemer).

Fictief aangesloten personen zien de registratie als zelfstandige doorgaans als een instrument tot het verkrijgen van bepaalde sociale of fiscale voordelen en/of tot het bekomen van een verblijfsrecht van langer dan drie maanden.

Omdat de problematiek evenals de acties die hiertegen worden ondernomen weinig gedocumenteerd zijn, publiceerde het ABC de voorbije jaren hierover twee uitgebreide verslagen³⁰. Daarin pleitte het om :

- verder werk te maken van de geïntegreerde aanpak van het fenomeen. De strijd tegen de fictieve aansluitingen kan immers slechts doeltreffend zijn als de andere betrokken instellingen (Dienst Vreemdelingenzaken, gemeenten, OCMW) een passend gevolg geven aan de beslissingen tot schrapping die door het RSVZ worden genomen. De samenwerking tussen de verschillende inspectiediensten en de andere relevante actoren zijn in dit kader van cruciaal belang.
- een goede gegevensverzameling en -uitwisseling na te streven. Deze zijn immers een noodzakelijke voorwaarde voor de uitbouw van databanken die - met het oog op de detectie van sociaal misbruik - kunnen aangewend voor een doorgedreven datamining. Het dient opgemerkt dat de dienst Eerlijke Concurrentie van het RSVZ de afgelopen jaren reeds grote inspanningen deed ter zake.

Tot slot merkte het Comité recenter ook nog op³¹ dat in de strijd tegen fictieve aansluitingen met beperkte middelen inzet en binnen een kort tijdsbestek vooruitgang geboekt kan worden.

4.1.4 Frauduleuze vennootschapsconstructies

De Hoge Raad maakt in zijn advies abstractie van een instrument om op een oneigenlijke manier gebruik te maken van het sociaal statuut waarvoor het Comité de voorbije jaren aandacht vroeg, nl. de oprichting van frauduleuze vennootschapsconstructies door buitenlandse ondernemers.

---

³⁰ Verslag nr. 2016/04 "Oneigenlijk gebruik van het sociaal statuut van zelfstandige : problematiek van de fictieve aansluitingen" en Verslag nr. 2017/04 "Evaluatie van de AFA-procedure"

³¹ Advies 2018/17: Actieplan Sociale fraudebestrijding 2019

Die laatsten schrijven aanzienlijke aantallen van hun landgenoten in als werkende vennoten^{32 33} die zich op hun beurt registreren als zelfstandige bij een sociaal verzekeringsfonds. Deze praktijk blijkt samen te gaan met twee belangrijke vormen van sociale fraude.

Ten eerste stelt men vaak vast dat deze zogenaamde werkende vennoten in de feiten loontrekkende werknemers zijn³⁴, die verkeerdelijk worden 'tewerkgesteld' als zelfstandige³⁵. Zoals hoger aangehaald leidt schijnzelfstandigheid onder meer tot oneerlijke concurrentie voor de ondernemers die hun personeel wel op de correcte wijze tewerkstellen en hiertoe de noodzakelijke sociaal- en arbeidsrechtelijke verplichtingen vervullen.

Ten tweede stelt men vast dat in de oprichting van dergelijke vennootschappen een manier wordt gezien om op een oneigenlijke wijze een verblijfsrecht te bekomen en/of oneigenlijk toegang te krijgen tot een aantal sociale rechten. Op basis van een frauduleuze onderwerping aan het sociaal statuut schrijft men zich in het bevolkingsregister in en claimt men bepaalde sociale rechten³⁶ (cf. punt 4.1.3).

Het ABC stelde in het verleden vast dat de opsporing van deze vorm van misbruik o.m. bemoeilijkt wordt door het ontbreken van een databank waarin die gegevens worden samengebracht, die noodzakelijk zijn om deze vorm van sociale fraude op een efficiënte en gerichte wijze te detecteren (bv. het aantal vennoten per vennootschap, veranderingen van vennootschap, vennoten die lid zijn van meerdere vennootschappen, informatie over het al dan niet actief zijn van een vennoot, etc.). Daarom stelde het ABC in zijn adviezen voor³⁷ om een instrument te ontwikkelen dat gegevens samenbrengt, afkomstig uit:

- enerzijds het zogenaamde "register van de uiteindelijke begunstigden"³⁸ waarover elke Europese lidstaat voortaan moeten beschikken;

---

³² Een werkend vennoot oefent in de vennootschap een activiteit uit met de bedoeling om het kapitaal dat deels het zijne is te doen renderen.

³³ Of als helper van een vennoot

³⁴ Werkende vennoten zijn verzekeringsplichtig in het sociaal statuut en dit voor zover zij een activiteit uitoefenen waarvan het essentiële kenmerk erin bestaat dat ze buiten de banden van een arbeidsovereenkomst wordt uitgeoefend.

³⁵ De problematiek van schijnzelfstandigheid bij werkende vennoten beperkt zich overigens niet tot zelfstandigen met een buitenlandse nationaliteit.

³⁶ Zie ook het rapport 2016/04 van het ABC hierover.

³⁷ Advies 2016/11 'Opsporing van sociaal misbruik via frauduleuze vennootschapsconstructies'

³⁸ In het kader van de vierde anti-witwasrichtlijn worden de Europese lidstaten verplicht om uiterlijk tegen midden 2017 een soort van centraal register aan te leggen, het zogenaamde UBO register (Ultimate Beneficial Owners), waarin voor vennootschappen en andere juridische entiteiten (bv. trusts) die binnen grondgebied zijn opgericht, gegevens worden bijgehouden omtrent de personen die de uiteindelijke begunstigde zijn (ultimate beneficial owner). Gegevens zullen worden vermeld omtrent juridische entiteiten maar ook over de achterliggende natuurlijke personen.

De uiteindelijke begunstigde van een juridische entiteit is de natuurlijke persoon die wordt gezien als de uiteindelijke eigenaar van of degene die zeggenschap heeft over die entiteit (niet een beursvennootschap) door een direct of indirect eigendomsbelang van een bepaald percentage van de aandelen of het kunnen uitoefenen van een zeker percentage van de zeggenschapsrechten. In dit kader wordt als indicatie van een (in)direct eigendom een percentage van meer dan 25% gegeven. Het zou dus gaan om natuurlijke personen die i) een belang hebben van minstens 25 procent in het kapitaal van de rechtspersoon, ii) minstens 25 procent van de stemrechten kunnen uitoefenen in een algemene vergadering, iii) begunstigden zijn van minstens 25 procent van het vermogen van de rechtspersoon.

- anderzijds een (nog aan te leggen) "register van werkende vennoten" dat informatie bevat over de werkende vennoten die in de onderneming actief zijn, nl. hun identiteit, hun startdatum³⁹ en – na de beëindiging van hun activiteit in de onderneming – de eventuele einddatum⁴⁰.

Het ABC is weliswaar nog steeds voorstander van de invoering van het voorgestelde register maar er moet volgens het Comité bekeken worden of het wenselijk is om het register nog vorm te geven op de eerder voorgestelde manier⁴¹. De invoering van het UBO heeft immers veel problemen opgeleverd en er moet vermeden worden dat dezelfde of vergelijkbare moeilijkheden zich voordoen bij de eventuele invoering van een register van werkende vennoten.

4.2 Fiscaal en parafiscaal gunstregime

De opkomst van nieuwe werkvormen zet op tweeërlei manieren druk op de eerlijke concurrentie. Ten eerste, zorgt deze evolutie voor grijze zones inzake de kwalificatie van arbeid waardoor arbeidsrelaties niet altijd op een correcte manier worden gekwalificeerd (te goeder of kwader trouw). Ten tweede, maken sommige van de nieuwe werkvormen het voorwerp uit van een fiscaal en parafiscaal gunstregime. Het eerste punt kwam hoger reeds aan bod, het tweede wordt hierna verder behandeld.

Hoewel het nieuwe fiscale en parafiscale gunstregime in essentie bedoeld is voor activiteiten die zich in de sfeer van bijklussen bevinden en het ABC erkent dat het in die hoedanigheid ook bepaalde opportuniteiten biedt, uitte het Comité in het verleden reeds zijn ongerustheid over de mogelijke gevolgen van dit systeem op het vlak van deloyale concurrentie^{42,43}. De bezorgdheid van het Comité wordt ingegeven door twee overwegingen.

Ten eerste vreest het dat de ingebouwde grendels om te vermijden dat er, als gevolg van de nieuwe regelgeving, een verschuiving optreedt van professionele activiteiten naar occasionele diensten en zo deloyale concurrentie ontstaat, niet zullen volstaan. Personen die occasionele diensten en diensten via erkende platformen leveren, kunnen immers vergelijkbare activiteiten aanbieden als zelfstandigen in hoofd- of bijberoep en als ondernemingen, zonder daarvoor sociale bijdragen en belastingen (incl. BTW) verschuldigd te zijn. Omwille van het kostenvoordeel dat hieruit voortvloeit, kunnen ze lagere tarieven hanteren en zo in concurrentie treden met zelfstandigen of ondernemingen die op professionele basis vergelijkbare diensten leveren.

Ten tweede heeft het Comité vragen bij de afdwingbaar- en controleerbaarheid van de toepassingsvoorwaarden.

---

³⁹ Die ten laatste geregistreerd wordt op het moment dat de werkende vennoot zijn activiteit aanvangt.

⁴⁰ Die ten laatste geregistreerd wordt op de eerste dag na het beëindigen van de juridische band.

⁴¹ Zie ook advies ABC 2019/12 over het Actieplan Sociale Fraude 2020

⁴² Naast het risico op deloyale concurrentie houdt het nieuwe wettelijke kader ook het gevaar in van een verschuiving van professionele activiteiten naar (para)fiscaal vrijgestelde activiteiten en negatieve budgettaire gevolgen voor het sociaal statuut.

⁴³ Advies 2016/08 'Deeconomie' en Advies 2017/18 'Een wettelijk kader voor bijverdieneën'.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 28 november 2019,

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter